

ULKOSUOMALAISPARLAMENTTI

UTLANDSFINLÄNDARPARLAMENTET – FINNISH EXPATRIATE PARLIAMENT

SMO24:00/2009

SISÄASIAINMINISTERIÖ

10.6.2010

INRIKESMINISTERIET

Helsinki 18.6.2010

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI KOTOUTUMISEN EDISTÄMISEKSI

Suomi-Seura ry
Ulkosuomalaisparlamentti

Suomi-Seura ry ja ulkosuomalaisparlamentti kiittävät tilaisuudesta lausua kommenttinsa hallituksen esityksestä laiksi kotoutumisen edistämiseksi ja haluavat todeta seuraavaa:

Suomen maahanmuuttopolitiikka on ollut kovan uudistamisen ja työn kohteena. Jo edellisellä hallituskaudella annettiin hallituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma (2006) ja sen täydentävänä osana hallituksen ulkosuomalaispoliittinen ohjelma 2006–2011 (2006). Maahanmuuttopoliittisessa ohjelmassa todetaan, että koska ulkosuomalaispoliittinen ohjelma on tekeillä, ohjelmassa ei ole käsitelty ulkosuomalaiskysymystä. Hallituksen ulkosuomalaispoliittisessa ohjelmassa taas todetaan, että "vaikka valmisteilla oleva maahanmuuttopoliittinen ohjelma on kokonaisvaltainen, sen pääpaino on työperusteisen maahanmuuton edistämisessä. Hallituksen ulkosuomalaispoliittinen ohjelma täydentää hallituksen maahanmuuttopoliittista ohjelmaa."

Ulkosuomalaispoliittisessa ohjelmassa huomautetaan, että ulkomailla työskentelevät suomalaiset ammattityöntekijät voivat olla luonteva rekrytoinnin kohde. Poliittikalinjaukseksi todetaan, että otetaan huomioon ulkosuomalaiset mahdollisina paluumuuttajina työperusteista maahanmuuttopolitiikkaa kehittäessä. Toimenpiteiksi ehdotetaan mm, että tehostetaan tiedottamista sekä ulkosuomalaisille että työnantajille, kannustetaan ulkomailla opiskelevia palaamaan Suomeen opintojen päätyttyä sekä selvitetään paluumuuttoa hidastavat lainsäädännön ja hallintokäytännön ongelmat.

Hallitusohjelmista poikineessa työssä ei kuitenkin ole huomioitu ulkosuomalaisia erityisemmin. Työvoiman maahanmuuton edistämisen yhteistyömuodot lähtömaiden kanssa -hankkeen loppuraportti (2008) keskittyy pohtimaan jo olemassa olevia rakenteita ja yhteistyötä sellaisissa maissa, jossa jo rekrytoidaan merkittäviä määriä työntekijöitä Suomeen. Ulkosuomalaisuuden näkökulmasta tässä yhteydessä tulee lähinnä kyseeseen inkerinsuomalaiset ja jossakin määrin myös ruotsinsuomalaiset.

Raportissa painotetaan tiedotuksen tärkeyttä. Suomen työelämästä ja yhteiskunnasta olisi tärkeää tiedottaa jo lähtömaassa. Tiedottaminen koetaan julkishallinnon hyvinkin tärkeäksi tehtäväksi kun taas itse rekrytointi olisi työnantajien pääasiallista vastuualuetta. Myös lähialueiden, erityisesti Venäjän kanssa on ollut liikkuvuus- ja koulutusprojekteja. Todettakoon vielä, että työministeriön ylläpitämä paluumuuttoneuvonnan tietopalvelupistettä (Finnjobb) Suomen Tukholman suurlähetystössä lakkautettiin 2008. Suomen pääkonsulivirastossa Pietarissa on vielä työhallinnon erityisasiantuntija paluumuuttokysymyksiä varten.

Inkerinsuomalaisilla paluumuuttajilla, joilla on ulkomaalaislain 48§:n mukainen muutto-oikeus Suomeen suomalaisen syntymäperän perusteella, on ainoa ryhmä, jolla on erikoisasema maahanmuuttopolitiikassa ulkosuomalaisuutensa perusteella. Saadakseen oleskeluluvan suomalaisen syntyperän perusteella inkerinsuomalaisten on osallistuttava Suomen viranomaisten järjestämille suomen kielen ja suomalaisen yhteiskuntatiedon kurssille ja suoritettava kielitutkinto. Lisäksi heillä tulee olla käytössään asunto Suomessa. Muuttovalmennuksen pituus on keskimäärin 250 tuntia ja se toteutetaan pääosin iltakursseina yhden lukuvuoden aikana. Kielitutkinto järjestetään digitaalisesti. Vuoden 2008 mennessä noin 2000 inkerinsuomalaisista (79 % yrittäneistä) on suorittanut kielitutkinnon.

ULKOSUOMALAISPARLAMENTTI

UTLANDSFINLÄNDARPARLAMENTET – FINNISH EXPATRIATE PARLIAMENT

Tulevaisuudessa tämä paluumuuttojärjestelmä tulee muuttumaan niin, että jonoon ei oteta enää ilmoittautumisia kesän 2011 jälkeen ja paluumuuttovalmennus muuttuisi vapaaehtoiseksi. Kieli- ja asuntovaatimus pysyisivät. Jono purettaisiin lopullisesti viiden vuoden siirtymäkauden jälkeen, siis vuonna 2016.

Inkerinsuomalaisten erikoisasemasta maahanmuutossa voidaan nähdä monta hyvää puolta ja esimerkkiä toimivasta maahanmuutossa unohtamatta myöskään ongelmia, joiden takia järjestelmää ollaankin oikeutetusti muuttamassa. Inkeriläisiltä edellytettävää peruskielitaito on kannustanut suomalaisia työnantajia rekrytoimaan työvoimaa heidän joukostaan. Paluumuuttojonossa olevia inkerinsuomalaisia ohjataan tehostetusti Suomeen työhön mm. tukemalla työnantajien kohdennettuja rekrytointitilaisuuksia Petroskoissa ja Pietarissa. Vuodesta 1990 lähtien noin 25 000 inkerinsuomalaista perheenjäsenenä on muuttanut Suomeen. Kyseessä onkin kotouttamisprosessi, joka aloitetaan jo ennen Suomeen muutttoa.

Työvoiman maahanmuuton toimenpideohjelmassa (2009) todetaan, että oleellinen osa lähes kaikkea ammattitaitoa on suomen tai ruotsin kielen ja suomalaisen työkulttuurin perusteiden hallitseminen. Tässä ulkosuomalaiset ovat etuoikeutetussa asemassa muihin ulkomailta rekrytoituihin verrattuna. Kotoutuminen ja yhteiskuntaan sopeutuminen on pääsääntöisesti helpompaa kuin muilla ryhmillä mm. koska tiedonhankinta Suomesta on oman taustan takia laajempi ja tukiverkosto on monilla jo olemassa Suomessa. Tämä vuorostaan auttaa kotouttamisessa ja lisää todennäköisyyttä jäädä Suomeen. Ulkosuomalaiset ovat voimavara ja tuovat mukanaan Suomen yhteiskuntaan ja työmarkkinoille suhteita ja verkostoja, tietoa ja taitoa ulkomailta, joita Suomi pystyy hyödyntämään.

Ulkosuomalaisparlamentin istunnossa 24.–25.5.2010 esillä oli ulkosuomalaisten asema Suomen maahanmuuttopolitiikassa. Parlamentti päätti päätöslauselmasta, joka kuuluu:

Ulkosuomalaisparlamentti esittää, että Suomen viranomaiset kehittäessään työperäistä maahanmuuttopolitiikkaa ja toimintaohjelmia työperäisen maahanmuuton lisäämiseksi, ulkosuomalaiset otetaan erityisryhmänä huomioon niin, että ulkosuomalaisten työperusteinen paluu- ja maahanmuutto olisi yksi politiikan prioriteeteista.

Ulkosuomalaisparlamentti ja Suomi-Seura toivovat, että lakiesityksessä ja yleisemminkin maahanmuuttopolitiikan suunnittelussa ja toteutuksessa mainittaisiin ulkosuomalaiset erityisenä maahanmuuttajaryhmänä, jonka edellytykset onnistuneeseen kotouttamiseen ovat lähtökohtaisesti parempia ja johon tulisi aktiivisesti satsata. Ulkosuomalaispoliittisen ohjelman suositukset tulisi toimia ohjeena. Jos ulkosuomalaisista saataisiin lakiin erityinen maininta, lakia toteuttavat tahot olisivat paremmin tietoisia siitä, että myös paluumuuttajat ja ulkosuomalaiset ovat erityinen osa suurta maahanmuuttajaryhmää, jolla on erilaiset edellytykset kuin muilla ryhmillä kotoutua Suomeen. Heillä on myös erilaiset tarpeet ja heidän kotouttamissuunnitelmissa olisi otettava tämä erikoisasema huomioon. Konkreettina esimerkkinä ulkosuomalaisten erityistarpeista kotouttamissuunnitelmissa on eritasoisten suomen kielen kurssien saanti kotoutumissuunnitelman sisältämiin koulutuksiin, jotka esimerkiksi eivät opettaisi suomen tai ruotsin kieltä niin kuin muille maahanmuuttoryhmille vaan keskittyisivät päivittämään jo olemassa olevia tietoja ja taitoja.

Kunnioittaen,

Hanne Lehtonen, neuvontapäällikkö, Suomi-Seura ry

Tina Nordqvist, parlamenttisihteeri, Ulkosuomalaisparlamentti